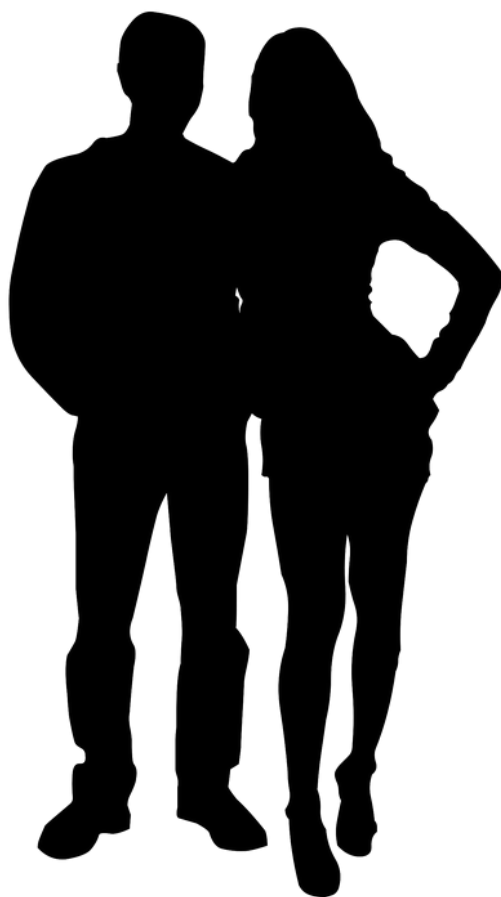

Manliga pedagoger i förskolan -

En kvalitativ studie om hur manliga pedagoger känner sig bemötta av kollegor, barn och föräldrar.

Av: Sofia Fröling

Handledare: Thomas Backlund
Södertörns högskola | Institutionen för kultur och lärande
Kandidatuppsats 15 hp
Utbildningsvetenskap C | Hötterminen 2017

SÖDERTÖRNS HÖGSKOLA | STOCKHOLM
sh.se

Male teachers in preschools

This study investigates whether male workers at the preschool feel treated differently from their female colleagues. My theoretical perspectives are gender and social constructivist theories are used in this study.

When analyzing the results of the interview, variation is used as it highlights the understandings, attitudes and discourse of how people view each other in terms of their gender.

During this study, I interviewed six male preschool workers and categorized their response in different themes. I formulated open ended interview questions in order to answer my research questions. The descriptions of the interviewees' response were analyzed and the findings were written down.

My findings from the interviewees shows that gender perception influence and affect how women and men are treated at the preschool. The results also shows that male workers at the preschool interact differently with children compared with the female ones.

Key words: *Equality, gender, pre-school, social constructivism, male educators.*

Nyckelord: *Jämlikhet, genus, förskola, socialkonstruktivism, manliga pedagoger.*

Innehåll

Abstract- male teachers in preschool

1.1 Inledning och problemområde	1
1.2 Bakgrund om förskolan	2
1.3 Läroplanen Lpfö 98/2010	4
1.4 Definition av genus	4
2:1 Tidigare forskning	5
2:2 Att göra kön	5
2:3 Jämställdhetsforskning i förskolan	5
2:4 Kvinnligt och manligt i förskolan	7
2:4 Sammanfattning av ovanstående forskning	7
3:1 Syfte och frågeställningar	9
3:2 Frågeställningar	9
4:1 Teoretiska utgångspunkter	10
4:2 Genus	10
4:4 Norm	12
4:5 Hirdmans modell om genus	12
4:6 Feminism	13
4:7 Socialkonstruktivism	14
4:8 Sammanfattning av ovanstående teori	15
5:1 Undersökningsmetod	15
5:2 Metod	15
5:3 Urval	17
5:4 Generaliserbarhet	17
5:2 Etiska överväganden	18
6:1 Resultat/analys	19
6:2 Normer om kön	19
6:3 Kvinnligt och manligt	21
6:4 Bemötandet av manliga pedagoger i förskola	23
6:5 Förhållningssätt beroende av kön	25
7:1 Diskussioner och slutsatser	27
7:2 De manliga pedagogernas upplevelse av bemötandet i förskolan	27
7:3 De manliga pedagogernas uppfattningar	28
7:4 Manliga pedagogernas upplevelser om skillnader och likheter i förhållningssättet	30
7:5 Diskussion om metodval	31
7:6 Förslag på vidare forskning	32
7:7 Mina avslutande tankar om uppsatsen	33

Litteratur	35
Elektroniska källor	35
Tryckta källor	35
Otryckta källor.....	36

1.1 Inledning och problemområde

Det som gjorde att jag ville skriva en uppsats om manliga pedagoger i förskola, var hur en specifik manlig barnskötare blev bemött. En dag när han kom till arbetet så möttes han av hat - han påstods vara misstänkt för pedofili. Mannen heter Dennis Andersson. Dennis blev snabbt uthängd i sociala medier, han beskriver det som att hela samhället vändes mot honom på några minuter. Det som Dennis anklagades för var felaktigt och osant så han friades under rättegången. Däremot blev konsekvenserna att han blev arbetsbefriad med lön och att han fick lämna sitt dåvarande yrke, trots att han beskrevs som mycket kompetent och omåttligt populär av sina kollegor så var hotbilden mot honom för stor. Det var ingen som stöttade Dennis när det verkligen gällde (DN 2015).

När jag hörde om fallet med Dennis Andersson fick det mig personligen att börja reflektera kring hur han blev bemött. Det skapade ett intresse att undersöka manliga pedagoger i förskolan och deras uppfattningar om hur omgivningen ser på deras roll i förskolan. Det skulle vara intressant att undersöka de manliga pedagogernas åsikter om hur det är att arbeta i ett annars kvinnodominerat yrke. En annan del av min undersökning kommer att rikta in sig på de manliga pedagogernas uppfattningar om varför fler män inte arbetar på förskolorna.

Enligt Skolverkets rapport om barn och pedagoger i förskolan från 2015 visar statistiken att fyra procent män arbetar på förskola. Detta resultat har varit oförändrat de senaste tio åren. Det kan jämföras med hur det ser ut i Danmark, där andelen män i förskola har ökat från 17-29 procent från år 2000 till 2012. Statistiken visar därmed att Danmark har en högre andel män i förskolan än i Sverige vilket kan uppfattas något anmärkningsvärt (Skolverket 2016, Norden u.å).

Det gör att jag vill ta reda på bakgrunden till statistiken och om det finns något samband eller skäl till varför så få män väljer att arbeta inom förskolan. Min åsikt är att det blir ett problemområde när könsfördelningen är dominerat av ett visst kön. Min forskning kan då bidra till att fler öppnar upp ögonen för vad som kan ses som ett problem och min förhoppning är att det kan inspirera andra till att forska inom samma område. Jag hoppas att det slutligen kan bli en debatt i samhället och hos politiker när forskningen lyfts.

Birgenstams forskning har visat att kvinnor förväntas ha ett mer omvårdande sätt än männen och att det finns olika förväntningar beroende av vilket kön man tillhör. Därför vill jag ta reda

på om de intervjuade manliga pedagogernas uppfattningar överensstämmer med Birgenstams resultat eller om det finns skillnader mellan forskningen och de manliga pedagogernas uppfattningar (Birgenstam mfl. 1997).

1.2 Bakgrund om förskolan

För att få en inblick hur förskolan har sett ut så har jag valt att ta med en bakgrund om förskolans framväxt. Genom att få en historisk tillbakablick kan jag få fram vilka pedagoger som arbetat inom förskolan över tid och om andelen män alltid har varit på den låga nivån som statistiken visar. När jag använder mig av historik kan jag sätta det insamlade materialet i en kontext. Därefter är det relevant att jämföra nutid och dåtid för att upptäcka om det finns skillnader. Det kan finnas ett mönster som har relevans för hur det ser ut idag. Jag kommer i min jämförelse att påvisa att det inte fanns några manliga pedagoger förrän 1968 då de första manliga pedagogerna utbildades. Sedan dess har det inte skett någon markant ökning av andelen manliga pedagoger i förskolan.

Den allra tidigaste formen av förskolor var ”Småbarnsskolorna” som var uppbyggda utifrån Owens filosofi om barnomsorg. Carl Af Forsell tog med sig Owens pedagogik till Sverige, och startade den första ”Småbarnsskolan” år 1836. I skolan så hade barnen lektioner för att få en utbildning. När barnen slutade på ”Småbarnsskolan”, tog dem examen. Det var kvinnor som arbetade i dessa verksamheter, de hade dock ingen utbildning. En parallell pedagogisk inriktning fick sitt genomslag 1839 och kallades Kindergarten, dessa grundades av Fredrich Fröbel. Skillnaden mellan dessa och ”barnkrubborna” var att Fröbel införde en pedagogisk inriktning. Han hade förstått att barnen kunde lära sig mycket i tidig ålder. Han ville att barnen skulle utmanas och lära sig nya saker, såsom hushållssysslor, men barnen fick också delta i mer lekfulla aktiviteter. I dessa verksamheter anställdes lärarinnor, som ansvarade för femton till tjugo barn. Även här ansågs kvinnorna vara mest lämpade att ta hand om barnen. Det behövdes dock en formell utbildning för att arbeta här. Trots att det krävdes utbildning så var lönen låg (Simmons-Christenson 1997).

De tidigaste formerna av Kindergarten drevs av kvinnor, vilket kan vara av betydelse för den könsmärkning som förskolan har fått eftersom yrket anses vara kvinnligt. En av dåtidens pionjärer var Myrdal som stred för en förskola tillgänglig för alla. Det fanns också feministiska grupper som hade samma åsikter som Myrdal och stred för kvinnors rätt att

arbета. Dessa grupper påverkade politikerna starkt och övertygade dem att det behövdes en verksamhet som anpassades och förändrades efter föräldrarnas behov. Detta startade uppbyggnaden av nutidens förskola (Myrdal 1934, i Simmons-Christenson 1997).

När industrialismen fick sitt genombrott i mitten av 1800-talet, behövde allt fler mödrar arbeta eftersom många företag behövde arbetskraft. Det bidrog till att det uppstod ett problem var deras barn kunde vara under arbetstiden. Flera barn hade fram tills nu lämnats hemma med konsekvenserna att de dog av hunger, kyla eller på grund av andra skador som de själva åsamkat sig eftersom det inte fanns någon som tog hand om dem. Det var då idén om barnkrubbor tog form. Simmons-Christenson menar att idén kom från Magnus Huss, som var en av de som startade "Barnkrubban" i Sverige, då han ansåg att behovet av dessa verksamheter var stort. Den första "Barnkrubban" i Stockholm startades år 1854. På dessa inrättningar befann det sig många barn. Det var schemalagt när barnen skulle äta, sova och byta blöjor. Kvinnorna som arbetade där, var inte heller utbildade utan det ansågs ligga i kvinnans natur att sköta om barn. De arbetade under dåliga förhållanden, med långa arbetsdagar och lite lön (a.a).

År 1967/1968 antogs de första två manliga pedagogerna till förskolläroinriktningen. I och med detta blev män inkluderade i förskolan och det pedagogiska arbetet. Tidigare fanns det ingen möjlighet för män att arbeta inom förskolan eftersom den var könsmärkt åt kvinnorna, vilket kan ha betydelse för att det fortfarande finns en låg andel män på förskolorna (Regeringen 2015).

Nutidens verksamheter med pedagogisk inriktning kallas för förskola. Det finns däremot olika typer av pedagogiska inriktningar såsom Fröbel, Reggio Emilia, Montessori och Waldorf. En annan typ av verksamhet som finns är familjedaghem som bedrivs av dagbarnvårdare. Dessa inriktningar är numera förankrade i hur förskoleverksamheten bedrivs och tillgängliga så att alla föräldrar kan ha sina barn där under sin arbetstid (Simmons-Christianson 1997).

1.3 Läroplanen Lpfö 98/2010

I detta avsnitt kommer det presenteras på vilket sätt som förskolan ska arbeta med kön och genus utifrån läroplanen. I läroplanen så står det att:

Alla som verkar i förskolan ska hävda de grundläggande värden som anges i skollagen och denna läroplan och klart ta avstånd från det som strider mot dessa värden. Vuxnas sätt att bemöta flickor och pojkar liksom de krav och förväntningar som ställs på dem bidrar till att forma flickors och pojkars uppfattning om vad som är kvinnligt och manligt. Förskolan ska motverka traditionella könsmonster och könsroller. Flickor och pojkar ska i förskolan ha samma möjligheter att pröva och utveckla förmågor och intressen utan begränsningar utifrån stereotypa könsroller (Lpfö 98, rev 2016, s.5)

Citatet belyser förskolans uppdrag vad det gäller olika kön och att ingen ska behandlas olika beroende av vilket kön man tillhör. Förskolan ska motverka traditionella könsroller och oavsett kön så ska alla ha samma möjlighet till att utvecklas till sin fulla potential. Det finns ett problem i att förskolan har så få manliga pedagoger eftersom det då främst blir ett kön som är representerat, det skapar svårigheter att upprätthålla läroplanens riktlinjer. Dessa riktlinjer framhäver att barn inte ska bli behandlade olika utifrån kön, men forskningen visar motsatsen. Den forskningen som regeringen har sammanställt visar snarare att barnen blir olika behandlade beroende av vilket kön de tillhör, dem får också olika möjligheter till att ta plats och utvecklas. De förväntningar som fanns på barnen var uppbyggda utifrån de traditionella könsrollerna, exempelvis att pojkar fick möjlighet till mer fysiska lekar än flickorna (Regeringen 2015).

1:4 Definition av genus

Genus kan definieras som olika sociala konstruktioner, dessa konstruktioner innehåller normer, förväntningar och fördomar utifrån vilket könstillhörighet man har (Fagerström och Nilson 2008).

I denna studie kommer jag genomgående att använda mig av Fagerström och Nilsons definition av *genus* och att kön är en social konstruktion, som inte är beroende av de biologiska skillnader som finns mellan män och kvinnor.

2:1 Tidigare forskning

I detta avsnitt kommer jag att presentera tre forskningsstudier. Dels forskning om kön och hur dessa kan konstrueras i förskolans verksamhet. Dels forskning om manligt och kvinnligt i förskolan, som belyser olika egenskaper och beteenden som kopplas till könet. Samt forskning om jämställdhet i förskolan, där man har undersökt flickor och pojkars möjlighet till att utvecklas efter samma förutsättningar. Denna forskning kommer att användas som bakgrund för att analysera mitt forskningsmaterial.

2:2 Att göra kön

Ylva Elvin-Nowak & Heléne Thomsson är båda filosofie doktorer i psykologi, de har specificerat sig på psykologiska aspekter av könstillhörighet och jämställdhetsproblematik. Elvin-Nowak & Thomsson har gjort forskning i syfte att ta reda på bakgrunden till hur kön skapas, men också vad feminint och maskulint innebär. De beskriver vad som förväntas av olika kön. I projektet har både förskolor, skolor och andra arbetsplatser varit involverade. I studien beskrivs ordet kön som ett begrepp istället för *genus*. Elvin-Nowak & Thomsson använder *genus* i bemärkelsen att könet är skapat i sociala, kulturella sammanhang och den tiden vi lever i. Deras forskningsmetod är kvalitativa intervjuer. Resultaten visade att intervjupersonerna anser att könet inte ska ha betydelse men att det samtidigt också har framkommit att det finns underliggande könskodade tillfällen som byggs upp i olika sammanhang (Elvin-Nowak & Thomsson 2006).

Forskningen visar också att könet konstrueras med hjälp av de normer som finns i samhället, kulturen och i den tiden vi lever i. Det finns flera normer som härstammar från tidigare århundranden och lever kvar i dagens samhälle. I mötet mellan olika människor finns det rådande föreställningar hur man ska vara som man eller kvinna. Utifrån dessa föreställningar byggs förväntningar upp och skapar olika regler för hur man ska vara beroende av det kön man tillhör (a.a).

2:3 Jämställdhetsforskning i förskolan

Tidigare studier påvisar skillnader i hur jämställt det är mellan män och kvinnor generellt. I syfte att undersöka dessa skillnader startades ett projekt av Regeringen arbetsgrupps kallad *Delegationen för jämställdhet*. Denna grupp skulle forska om könsnormer och strukturer i förskolan (Regeringen 2015).

Ett liknande projekt anfört av Kevin Space startades i syfte att undersöka den låga andel män i förskolan, kallad MIC. Initiativet startade under 2000 talet och projektledarna menar att männen har en viktig funktion i att kompensera för det kvinnorna inte kan ge barnen. En annan aspekt som poängteras är att det finns barn som inte har en fader och därför behöver ha en manlig förebild i förskolan istället för i hemmet. När det finns blandade kön på en arbetsplats så ska det bidra till bättre arbetsklimat enligt studien. Resultatet från projektet blev att över 700 män startade sin utbildning inom barnomsorgen då studien belyste fördelarna med förskolan som en heterogen arbetsplats (Regeringen 2015).

I Belgien fanns ett liknande projekt MEQ som initiativtagaren Jan Peter drev. I projektet genomfördes en kampanj med syfte till att locka fler män till att söka förskolläraryrket. I kampanjen gjordes det annonser med bilder av män med lekande barn iklädda traditionella könsmarkerade kläder för att synliggöra att manliga egenskaper också behöver finnas i barnomsorgen. Det resulterade i att antalet sökande män till utbildningen steg från 6,5 till 20 procent (a.a).

Den svenska regeringen tillsatte 2006 en delegation för att undersöka jämställdhetsarbetet på olika förskolor. Från dess att delegationen tillsattes tills 2006, sågs ingen större skillnad i jämställdhetsarbetet på förskolan. Observationerna i de olika förskolorna resulterade i att de fick syn på att det görs skillnad mellan flickor och pojkar. Trots det är en stor andel av föräldrar och barn nöjda med förskolan. Däremot menar delegationen att nöjdhet och trivsel inte behöver vara sammankopplat med en jämställd förskola. Det kan snarare vara accepterat att könsmodellerna är levande i samhället och i förlängningen förskolan. Barnen protesterar sällan mot rådande könsnormer utan anpassar sig istället till föreställningar och genom det förhållningssätt som de vuxna bidrar med upprätthålls strukturerna som föreställningarna skapar. I förskolan finns stigmatiseringar vad det gäller flickor och pojkar. Studien påvisar skillnader i hur man pratar med barnen och vilket kön som förväntas göra vissa saker, exempelvis omnämns ofta pojkar i situationer som innefattar stök, medan flickor anses vara ordningsamma. Problemet med dessa föreställningar är att vissa beteenden accepteras för att de görs av ett visst kön. När pedagogerna uppmärksammar vissa beteenden gör det att dem förstärks hos barnen och det påverkar i förlängningen hur barnen agerar i olika situationer. Exempelvis så fortsätter flickor att vara ordningsamma när beteende uppmärksammas och därför upprätthålls det också (a.a).

2:4 Kvinnligt och manligt i förskolan

Pirjo Birgerstam är en legitimerad psykolog och filosofie doktor i psykologi. Hon har en bakgrund inom förskolan där hon arbetade som förskolepsykolog. Hon drev ett forskningsprojekt där deltagarna i projektet var manliga och kvinnliga förskollärare som skulle ha minst fem års erfarenhet av yrket och vara handledare till lärarstudenter. Resultaten från intervjuer och dagböcker har sedan sammanställts under kategorier utifrån vad förskollärarna har sagt. Det som forskningens resultat visade var att både kvinnor och män prioriterade att ha en god relation till både barn, föräldrar och kollegor. De vill ha ett gott samarbete i arbetslaget och ser sitt arbete som viktigt. Både de kvinnliga och manliga förskollärarna betonar att engagemanget och glädjen för sitt arbete är viktigt för att det ska bli en bra kvalitet på verksamheten. De tydligaste skillnaderna som framkom var att målen som förskollärarna satte upp, uppnåddes på olika sätt. Män och kvinnor ansågs ha olika förhållningssätt och föreställningar om hur saker ska göras. Kvinnorna hade en mer människo- och relationsinriktad pedagogik medan männen var mer sak- och uppgiftsinriktade (Birgerstam mfl.1997).

Studiens resultat visade också att de kvinnliga förskollärarnas arbetssätt riktar in sig på att bemöta barnen genom att sprida kompetens till barnen över hur man kan skapa goda relationer till sina medmänniskor. De manliga förskollärarna använde sig istället av olika aktiviteter för att belysa vad som är viktigt i sin yrkesroll. De ville ha projekt med barnen för att sträva efter ett gemensamt mål och ville lära ut praktiska färdigheter. Kvinnorna var mer inriktade på att syftet med aktiviteten skulle uppnås medan männen prioriterade genomförandet av aktiviteten (a.a).

2:4 Sammanfattning av ovanstående forskning

Sammanfattningsvis så framhäver Elvin-Nowak och Thomsson att könen är skapade socialt. Beroende på om man är man eller kvinna så finns det olika normer, föreställningar och fördomar som gör att män och kvinnor uppför sig på ett visst sätt. Det finns föreställningar om att kvinnor är mer omsorgsinriktade och därför blir yrken som innefattar omsorg per automatik märkt till kvinnor, samma sak gäller manliga yrken. I samhället finns det flera områden där män uppfattas vara en norm vilket gör att de som inte tillhör det könet blir uteslutna eller diskrimineras. *Delegationen för jämställdhet* går i linje med vad Elvin-Nowak och Thomsson kommit fram till, att det finns olika förväntningar på pojkar och flickor i förskolan. Barnen bemöts av olika förhållningssätt, beroende på vilket kön dem tillhör.

Skillnaden är att *Delegationen för jämställdhet* också menar att normer och föreställningar är accepterade av barn eller vuxna. Det som Birgerstams studie tillför är att män och kvinnor har olika prioriteringar i sitt arbete. Kvinnor är relationsinriktade medan männen är mål och uppgiftinriktade (Elvin-Nowak & Thomsson 2006, Regeringen 2015, Birgerstam 1997).

3:1 Syfte och frågeställningar

Syftet med uppsatsen är att ta reda på de intervjuade manliga pedagogernas uppfattning av hur de upplever sig bli bemötta av kollegor, barn och föräldrar. Det som jag kommer att fokusera på är att ta reda på männens uppfattningar om förhållningssättet mot barnen och om de upplever skillnader eller likheter som kan vara beroende av kön. Jag vill också studera vilka faktorer som de intervjuade manliga pedagogerna anser kan vara en orsak till den låga andelen män på förskolorna.

3:2 Frågeställningar

Hur upplever manliga pedagogerna att de blir bemötta av kollegor, barn och föräldrar?

Vilka är de manliga pedagogernas uppfattningar kring varför fler män inte lockas att börja arbeta på förskola?

Hur upplever de manliga pedagoger om det finns några skillnader eller likheter i kvinnliga och manliga pedagogers förhållningssätt gentemot barnen?

4:1 Teoretiska utgångspunkter

Nedan kommer det att presenteras teorier om genus, feminism och socialkonstruktivism. Dessa teorier kommer att användas som verktyg när jag analyserar forskningsmaterialet. Begreppet *genus* bygger på normer, fördomar och förväntningar som ger upphov till de könsroller som lever i samhället. Hirdman tillför tre begrepp i den befintliga teorin om *genus*: *kulturell överlagring*, *social integration* och *socialisering*. Jag kommer att förklara betydelsen av begreppen nedan, men de ger ett verktyg för att kunna se hur normer, fördomar och förväntningar verkar i olika situationer. Socialkonstruktivism belyser de olika konstruktioner som har skapats i olika sociala kontexter och bidrar till att människor kategoriseras utifrån kön. Konstruktionerna skapar regler för hur man ska agera och bete sig i olika situationer beroende på vilken könstillhörighet man har. En sådan konstruktion är exempelvis att ”män är mer tekniska än kvinnor”. Feminismen skapar en bild över i vilka olika samhällsliga sfärer som kvinnor missgynnas i.

4:2 Genus

Linda Fagerström är fil.dr. i konstvetenskap och Maria Nilson är fil.dr i litteraturvetenskap. De har med sin bok belyst hur genusforskningen har gått framåt och i vilka situationer som *genus* framstår tydligt. Genusforskare menar att kön skapas i sociala och kulturella situationer, det finns inte från början. I vissa sammanhang kan man använda könsroller istället för *genus* men den vetenskapliga synen på *genus* är att det är skapat, kön är det som är biologiskt betingat. I samhället uppmuntras olika könscodade egenskaper vilket gör att de består. När vi använder oss av *genus* för att analysera strukturer mellan kön i samhället kan vi se att det finns maktrelationer som är kopplade till kön och dessa relationer har byggts upp med hjälp av en lång tradition av normer (Fagerström & Nilson 2008).

Raewyn Connell är professor i sociologi och Rebecka Pearse är forskningsassistent i samma ämne, de har tillsammans gjort ett arbete som resulterat i att beskriva *genus* och vad det innebär. I vardagslivet ses genusskillnader som naturliga inslag i livet vilket gör att det uppmärksammas om någon sticker ut och går emot de normer som finns i samhället. Det finns olika lagar som gör att genusskillnaderna kvarstår. Dessa lagar aktualiseras på flera olika nivåer såsom föräldraskapet, media och religioner. Skapandet av de olika könen är inget fast tillstånd utan sker i en aktiv process. De föreställningar, förväntningar och normer om kön

som finns, samt de livserfarenheter en människa har, skapar en genusidentitet (Connell och Pearse 2015).

Margareta Havung är fil.dr i pedagogik, för närvarande arbetar hon som lektor i pedagogik och biträdande prefekt, vid Högskolan i Kalmar. Havung har genom att intervjuat manliga förskollärare kunnat tillföra ytterligare begrepp som belyser genus från ett annat perspektiv. I analysen av studien, använder hon sig av Hirdmans teori om genuskontrakt som en del av genusidentiteten. Dessa kontrakt innehåller olika föreställningar om vilka egenskaper som kvinnor respektive män bär på, men också vilket beteende könen förväntas ha. Det blir ett sorts motsatstänkande där strävan är att hitta olikheter, vilket oftast är uppbyggt av de biologiska skillnaderna mellan män och kvinnor. Eftersom dessa genuskontrakt är levande i dagens samhälle gör det att kvinnor och män placeras i olika fack i yrkeslivet. I förskolans verksamhet så förväntas manliga pedagoger att gemensamt med de kvinnliga kollegorna bidra till att verksamheten bryter upp traditionella könsroller men samtidigt bevara en ”manlig” identitet för att väga upp sidor i verksamheten som traditionellt sätt inte är lika dominanta. Det finns också krav att förskolan ska vara jämställd och att båda könen ska ha lika stort inflytande i verksamheten (Havung 2005).

De manliga pedagogerna utmanar de traditionella könsmodellerna genom att ge sig in i en kvinnliga arena. Men även om det utifrån kan uppfattas positivt så finns det flera män som är noga med att behålla sin manlighet och inte vill förknippa sig med typiskt kvinnliga beteenden (a.a).

Förskolekulturen sätter gränser för vilka former av kvinnlighet och manlighet som får utvecklas. Den sociala kontext som förskolearbetet utförs i, med den kvinnliga normen överordnad den manliga, villkorar den maskulinitet som utvecklas. Kvinnor kan ha makt i ett kvinnligt könsmärkt område (Hirdman 1990 i Havung 2005,s.52).

Citatet avser att belysa på vilket sätt förskolan blir påverkad av att det är flest kvinnliga pedagoger där. Det gör att kvinnorna bestämmer gränserna för vad kvinnlighet och manlighet innebär samt att de kvinnliga normerna blir rådande. Det resulterar i de kvinnliga normerna dominerar över männens normer (Havung 2005).

Havungs forskning visar att när manliga pedagoger deltar i omvårdnads och rutinsituationer kan dem ibland mötas av förvåning. I den förvåningen inryms föreställningar att män inte klarar av att bemästra situationer där omvårdnad inkluderas. Enligt Havung finns ett tydligt mönster som antyder att fler män betonar omvårdande situationer och framhåller sin medverkan i dessa. Det finns en acceptans i att männen väljer bort typiskt kvinnligt könsmärkta aktiviteter. Studien visar även att männen positionerar sig högt inom leken och sporten. Männen anser att leken är naturlig del av verksamheten och prioriterar den för att interagera med barnen. På ett flertal förskolor inryms uppfattningar om att männen har en större fallenhet för att leka och tillföra sport i verksamheten. Forskningen visar också att kvinnors och mäns lekar ter sig olika. Männen använder sig mer av fysiska aktiviteter medan kvinnorna står för planerade lekar där de har möjlighet att övervaka och styra barnen (Havung 2005).

4:4 Norm

I enlighet med Nationalencyklopedin anses en *norm* vara ett normaliserande av en persons beteende och handlingar (Nationalencyklopedin 2016).

En definition av begreppet *norm* är att den innefattar föreställningar och förväntningar över hur en person ska handla eller bete sig beroende av kön. Mina teorier bygger på detta avseende och går också i enlighet med vetenskapliga definitionen av *genus* som jag nämnt tidigare. Därför kommer *norm* inte användas som en egen teori, utan är snarare ett innehåll i de teorier som min studie är uppbyggd av.

4:5 Hirdmans modell om genus

Yvonne Hirdman var tidigare professor i kvinnohistoria, därefter blev hon professor i genushistoria vid Stockholms universitet. Hirdman vill dela upp det maktrelaterade systemet om *genus* med hjälp av två olika strukturbegrepp. Det första är logiken av dikotomi som innebär att manligt och kvinnligt inte bör blandas, de ska istället hållas isär. Det andra begreppet är hierarkin som utgår ifrån att mannen är normen i samhället och kvinnan alltid är underordnad mannen. Hon använder sig av Harbemens teorier om livsvärld som inspiration när hon delar upp de olika sätten att förstå strukturerna som skapas i de maktrelaterade systemen. Det finns tre begrepp som särskilt beskriver dessa strukturer *kulturell överlagring*, *social integration* och *socialisering* (Hirdman 2007).

Kulturell överlagring anses vara de olika figurer som uppkommit i genus, exempelvis Aristoteles genusfigurer. Det är en modell över hur kvinnor och män ska vara samtidigt som det finns en förväntning hur relationen mellan könen ska vara. Ett exempel på kulturell överlagring är att mannen anses vara starkare, därför förväntas kvinnan inte klara av att bära tunga attribut. Då skapas en relation där mannen förväntas ta hand om kvinnan och utföra de sysslor som kvinnan är för svag för att utföra (a.a).

Social integration belyser hur arbetsfördelningen skiljer sig mellan könen. Genom social integration delas könen upp i olika yrkeskategorier, efter hur lämpad man anses vara för yrket (Hirdman 2007).

Socialisering är det som är direkt inlärt. Det kan exempelvis vara en föreställning som har lärts in. Ett vanligt inlärt beteende hos män är att de inte ska gråta (Hirdman 2007).

Innebörden av begreppen *kulturell överlagring*, *social integration* och *socialisering* förtydligas med hjälp av Hirdmans samlingsnamn genuskontrakt.

I kontrakten sammanfogas beteenden, utseende, sysselsättning och vilka föremål som anses vara könsmärkta. Samlingsnamnet innehåller beteendena som man förväntas ha beroende av det kön man tillhör. Socialiseringsprocessen förekommer enligt Hirdman under hela livet, där erfarenheter sammanfogas och bildar en helhet. Hirdman menar att de gamla genusstrukturerna bör moderniseras och ersättas med nya kunskaper(a.a).

4:6 Feminism

Lena Gemzöe är en forskare som arbetar på Stockholms universitet, vid centrum för genusstudier och belyser med sin bok sin syn på feminism.

Gemzöe använder sig av ordboksdefinitionen av feminism som innebär att den person som praktiserar den anser att kvinnor är underordnade män, men också att maktrelationen mellan könen bör förändras. Hon menar att istället för att koppla en feminist till hur personligheten är, bör det istället vara relaterat till vilka åsikter människan bär på. Gemzöe anser att ordboksdefinitionen förklarar de generella dragen i feminism. Däremot så är definitionen otydlig i det avseendet att det inte finns beskrivet på vilket sätt ojämlikheten mellan kvinnor och män syns i samhället. Det finns ingen förklaring till hur kvinnor missgynnas i olika situationer och varför synen på förhållandena mellan könen bör förändras. Gemzöe menar

därför att det behöver finnas flera olika typer av feminism för att alla individers åsikter ska framhävas (Gemzöe 2010).

Gemzöe väljer att beskriva på vilket sätt och hur kvinnor förtrycks genom att använda begreppen sfärer. Hon gör uppdelningen i fyra sfärer. Nedan kommer två av dessa presenteras.

Politisk/ ekonomiska sfären belyser hur uppdelningen av kvinnor och män ser ut i politiska sammanhang. I politiken är det någorlunda jämställt vad det gäller kvinnor och män på de olika posterna. När det gäller arbetsmarknaden syns skillnaderna genom att kvinnor arbetar inom vård och omsorgsyrkena. Den löntagargrupp som arbetar mest kvällar och helger representeras också av kvinnorna (Gemzöe 2010)

I familjesfären synliggörs att kvinnorna utför det mesta hushållsarbetet och ger barnen omsorg samtidigt som de tar föräldraledigt i större utsträckning. Männerna har börjat ta ut fler föräldradagar men inte alls i samma utsträckning som kvinnorna. Det gör att kvinnorna får sämre samhällelig status genom att de får lägre pension och lön (Gemzöe 2010).

4:7 Socialkonstruktivism

Sören Barlebo-Wennerberg är en verksam forskare i Köpenhamn, inom filosofi, ledning och politik. Barlebo-Wennerberg beskriver socialkonstruktivism som en möjlighet att ifrågasätta det som annars uppfattas som naturligt. De handlingar som vi gör, kan uppfattas vara medvetna, men egentligen är dessa socialt konstruerade. Exempelvis finns det olika förväntningar på kvinnor och män som vi tror är beroende av att vi ser olika ut, men dessa förväntningar är egentligen uppbyggda av omgivningen (Barlebo-Wennerberg 2010).

När vi delar upp människor i bemärkelsen av kön använder vi oss av olika socialt konstruerade föreställningar som avgör vilken grupp man tillhör. En av dessa föreställningar är oftast att kroppen ser olika ut, att det finns olika fysiologiska skillnader som gör att manliga och kvinnliga egenskaper uppstår. Vi människor skapar olika regler som vi använder i uppdelningen av grupper. Reglerna ser vi som en naturlig del av vår vardag och få människor ifrågasätter dem. Det är därför som socialkonstruktivismen kan användas som ett verktyg till att upptäcka andra tillvägagångssätt än de vi vanligtvis använder oss av. Socialkonstruktivism

används för att bryta upp traditionella mönster och föreställningar. Kritiker menar dock att det finns oklarheter om vad konstruktioner innebär (Barlebo-Wennerberg 2010).

4:8 Sammanfattning av ovanstående teori

Fagerström och Nilson menar att *genus* är det socialt konstruerade könet, genom att inta ett genusperspektiv har man möjlighet att få syn på de normer och fördomar som skapar strukturer i samhället. *Genus* används för att tolka skapandet av könen som inte är baserade på biologiska skillnader. Conell och Pearse kompletterar Fagerström och Nilsons forskning genom att tillföra hur konstruktionerna blir levande i samhället. Deras forskning visar också att konstruktionerna skapar osynliga lagar som människor förhåller sig till. Studien visar att skapandet av könet sker i en aktiv process under hela livet och att det bidrar till att människor får en genusidentitet. Osynliga lagar bidrar till att man beter sig på olika sätt utifrån de förväntningar som finns på könet. Havungs forskning har specialiserat sig på att undersöka hur genusstrukturer är levande i förskolan, men hon har valt att inta de manliga pedagogernas perspektiv. Hennes resultat framställer förskolan som könsmärkt till kvinnor och att det bidrar till att de kvinnliga pedagogerna har mer makt än de manliga eftersom deras normer blir rådande. De manliga pedagogerna förväntas bära på egenskaper av styrka, fysik och bidra med sport i verksamheten. Hirdman tillför begrepp som *kulturell överlagring*- en modell över hur kvinnor och män ska vara, *social integration*-skillnaden i arbetsfördelningen mellan könen och *socialisering*- direkt inlärt beteende. Gemzoe tar fram det kvinnliga perspektivet från verksamheten och hur kvinnans förtrycks i olika sfärer som verkar i samhället. De olika sfärerna belyser hur arbetsfördelningen skiljer sig mellan könen i hemmet och vilka yrken som kvinnor har. Sfärerna används som verktyg till att undersöka olika faktorer som har skapat de rådande normerna i samhället (Fagerström och Nilson 2008, Conell och Pearse 2015, Havung 2005, Hirdman 2007, Gemzoe 2010).

5:1 Undersökningsmetod

5:2 Metod

Mitt forskningsmaterial grundar sig på kvalitativa intervjuer som Patel och Davidson beskrev som ett mellanmänniskt samtal. Ett sådant samtal innebär att båda parterna har lika stort inflytande över hur intervjun blev. Frågorna var av öppen karaktär och hade inga färdiga svar (Patel och Davidson 2003).

Inför intervjuerna sammanställde jag en intervjuguide med frågor som har använts i syfte att besvara mina forskningsfrågor. Jag gjorde ett medvetet urval om intervjupersonernas olika åldrar, de arbetar också på olika förskolor.

I intervjuguiden hade jag formulerat frågor som hade låg standardisering vilket betyder att svaren kan vara olika beroende på den individ som intervjuas. Frågorna som ställdes var öppna och hade karaktären att följdfrågorna kunde förändras utifrån vad intervjupersonen hade för intresse. Jag gick in med ett öppet förhållningssätt i intervjun och intervjuernas karaktär baserades inte på tidigare forskning, vilket inte är relevant när man använder sig av en kvalitativ metod (Patel och Davidson 2003).

De manliga pedagogerna som intervjuades fick ett missivbrev inför intervjun där jag förklarade mitt syfte och deras möjlighet att avbryta intervjun när de ville. Cheferna på respektive förskola kontaktades och godkände männens deltagande.

Intervjuerna spelades in med röstmemorering och jag skrev stödanteckningar. Syftet var att jag då hade möjlighet att få en bra relation till intervjupersonen och för att få med allt mannen sade. Jag har därefter transkriberat röstmemot i intervjuguiden. Jag har sedan tematiserat de olika frågorna för att kunna undersöka och analysera svaren. De olika temana är kopplade till mina frågeställningar. Intervjuerna pågick i ungefär en timme och frågorna som ställdes under intervjun handlade om de manliga pedagogernas uppfattningar om sitt yrke. Jag ställde dels frågor om vad som var roligast, vad de värderade mest av omsorg och lärande, men också hur de blir bemötta av både barn, kollegor och föräldrar. En annan fråga handlade om bakgrunden till yrkesvalet för att få en historia om varför de valde att arbeta på förskola. Jag ville också undersöka om det var något som påverkade männens yrkesval.

Validiteten i min studie är forskningsprocessens alla delar, från insamling av material till tolkning av materialet, på grund av att det är en kvalitativ studie. Det behöver finnas en följsamhet i processens alla delar, men däremot finns det inga uppsatta regler som kan följas eftersom varje forskningsprocess är unik. I denna studie visas följsamheten i de öppna frågor som ställdes. Intervjupersonen hade möjlighet att fördjupa sig och uttrycka åsikter i det som intresserade varje individ. I tolkningen av materialet har jag använt mig av citat från intervjuerna, vilket gör att deras åsikt kommer fram. Den teori och forskning som har används

i syfte att tolka det empiriska materialet har valts ut efter de manliga pedagogernas intervju, vilket har gjort att deras svar har bidragit till vilken inriktning studien har fått. Därför kan validiteten i studien anses vara så pass stor som den kan vara utifrån den metod jag har använt (Patel och Davidson 2003).

5:3 Urval

Vid intervjutillfällena träffade jag sex manliga pedagoger, tre stycken är från samma förskola och resterande arbetar på olika förskolor. Intervjuerna utfördes på olika platser och vid olika tidpunkter .

Nedan kommer en presentation av intervjupersonerna, med anonymiserade namn:

David är en 27 årig barnskötare som startade sitt yrkesliv inom skola och förskola efter gymnasiet. Han var vikarie till en början men hans dåvarande chef ville att han skulle bli barnskötare så därefter genomgick han en ett-årig utbildning.

Dan är en 23årig barnskötare som började sin barnskötarutbildning efter gymnasiet, han fick intresset för sitt yrke eftersom han varit med sin mamma på den förskolan hon arbetade.

Magnus är en 40årig förskollärare. Han har tidigare arbetat i Danmark, men har arbetat i Sverige sedan 2011.

Anders är en 28årig förskollärare som fick intresset för yrket via teater. Han arbetat på förskola sedan 2013.

John är en 26årig nyutexaminerad barnskötare, som har arbetat på förskola i fyra år.

Christer är en 28årig utbildad barnskötare som inte längre arbetar på förskola.

5:4 Generaliserbarhet

Eftersom det är en kvalitativ studie resulterar det i att det inte går att generalisera på samma sätt som med en kvantitativ studie. I en kvalitativ studie finns det ingen kontrollgrupp som kan användas i analysen, eftersom varje forskningsprocess är unik, därför anses

generaliserbarheten vara låg, då forskningen bara berör en liten grupps uppfattningar. I mitt fall är det de sex männens enskilda uppfattningar som jag därför inte kan generalisera till alla mäns åsikter (Patel och Davidsson 2003).

5:2 Etiska överväganden

I vetenskapsrådets text "Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning" sammanställs de krav som är viktiga att ta hänsyn till när man t.ex. genomför kvalitativa intervjuer. De olika kraven kan delas upp i fyra rubriker: *informationskravet*, *samtyckeskravet*, *konfidentialitetskravet* och *nyttjandekravet* (Vetenskapsrådet 2002)

Informationskravet innebär att forskaren ska informera de som deltar i intervjun över hur forskningen kommer gå till. I kravet beskrivs undersökningens syfte, vilken vinst som forskningen kan leda till och var den kommer att publiceras. De berörda parterna informeras också om att de har rätt till att avbryta sin medverkan i studien, när som helst. Det är viktigt att det finns en tydlighet i vad informanten får veta som eventuellt kan påverka om man deltar eller ej (Vetenskapsrådet 2002).

Samtyckeskravet gör att den intervjuade ska samtycka till att delta i undersökningen, när det är vuxna som deltar krävs ingen underskrift, medan barn under femton år behöver underskrift av båda vårdnadshavarna för att få delta. Deltagarna har när som helst rätt att avbryta sin medverkan och ska då inte tvingas att fortsätta (a.a).

Konfidentialitetskravet beskriver på vilket sätt som de personliga uppgifterna behandlas. Det ska inte på något sätt gå att identifiera de som deltagit. Personuppgifterna ska vara anonyma och det ska vara omöjligt att kunna komma åt uppgifterna. Forskaren har tystnadsplikt vad det gäller sådana uppgifter. Deltagarna får därför inte nämnas vid sina riktiga namn så att det blir omöjligt att identifiera dem (a.a).

Nyttjandekravet handlar om att den insamlade materialet från undersökningen bara används i vetenskapligt bruk. Det får inte lånas ut eller användas i andra syften. Personuppgifterna får inte användas i beslut såsom vård, tvångsintagning och så vidare (a.a).

Inför varje intervju har jag skickat ett missivbrev som innehåller fakta om min uppsats och hur intervjun kommer att genomföras, då tog jag hänsyn till *informationskravet*. Jag har sedan fått ett muntligt samtycke av de manliga pedagogerna och cheferna på de arbetsplatser där pedagogerna arbetar. Det räcker med ett muntligt *samtycke* eftersom alla jag intervjuat har varit myndiga.

I mitt insamlade material används anonymiserade namn för att skydda informanternas identitet i min studie. Det ska inte vara möjligt att utläsa i vilket område eller vilken namn informanterna har eftersom jag tar hänsyn till *konfidentialitetskravet*. *Nyttjandekravet* i min studie, handlar om att jag bara kommer att publicera uppsatsen på DIVA portal, vilket deltagarna i min undersökning är informerade om. Jag kommer därför inte använda min uppsats i andra forum då det skulle vara ett lagbrott. De etiska övervägandena är lika viktiga som hur intervjuerna genomförs eftersom jag annars inte kan använda det insamlade materialet.

6:1 Resultat/analys

I analysen av de transkriberade och kvalitativa intervjuerna har jag delat upp svaren i olika kategorier som är kopplat till syftet med uppsatsen. Svaren kommer att citeras och kopplas till den teori som jag har nämnt i tidigare avsnitt, teoretiska utgångspunkter. De teman som framkom är normer om kön, kvinnligt och manligt, bemötandet av manliga pedagoger på förskolan och skillnad i förhållningssätt mellan könen. Under varje temarubrik presenteras temat och kopplas till de teoretiska utgångspunkter som presenterats tidigare.

6:2 Normer om kön

I intervjuerna har de socialt konstruerade normerna och föreställningarna blivit synliggjorda. Konstruktioner skapar en färdig bild över hur man ska vara beroende på vilket kön man tillhör. Det gör att de olika könsrollerna kvarstår och att konstruktionerna sprids från generation till generation (Barlebo-Wennerberg 2010).

När *genus* fortsätter att vara en levande faktor i samhället, när könet inte anses vara biologiskt utan socialt och kulturellt konstruerat bidrar det till att de manliga pedagogerna får motstånd när de försöker ta sig in i ett kvinnligt könsmärkt område som förskolan har blivit (Fagerström & Nilson 2008).

Bland annat uttrycker John att: "Könsrollerna sitter kvar. Det har att göra med att kvinnor har tagit hand om barn. Jag har aldrig hört uttrycket hemmaman, det är hemmafru." (John)

De könsroller som John beskriver kan kopplas till de socialt konstruerade föreställningar som könsrollerna är uppbyggda av. Det kan uttydas att kvinnliga pedagoger har förväntningar att vara mer omhändertagande och att dessa normer har gett upphov till uttrycket "hemmafru". De normerna gör att "hemmaman" inte är normaliserat eftersom män fortfarande inte anses vara lika omhändertagande som kvinnor (Barlebo- Wennerberg 2010).

Citatet kan även kopplas till Hirdmans begrepp *social integration* som innebär att det finns en tydlig arbetsfördelning mellan män och kvinnor. Det bidrar till att manliga och kvinnliga pedagoger utför olika saker. Det finns en könsuppdelning i vilka arbetsuppgifter som männen utför, eftersom det är kvinnor som står för omvårdnaden så förväntas männen göra andra praktiska saker såsom att leka med barnen. Ett annat begrepp som Hirdman också använder är *socialisering* som John i det här fallet uttrycker med könsroller. Det är ett direkt inlärt beteende som har skapats i integration med andra. Uttrycket hemmafru har också skapats i en socialiseringsprocess under den tid då kvinnor inte arbetade. Olika typer av socialiseringsprocesser kan skapa diskriminering mot det andra könet. Män kan upplevas diskriminerade eftersom de alltid förväntas arbeta, istället för att vara hemma med sina barn. John uttrycker också ett motstånd till vad uttrycket hemmafru innebär och menar att man borde vidga begreppen, eller förändra dem vartefter hur samhället mordaniseras. Det kan göras med hjälp av *socialisering* (Hirdman 2007).

Magnus beskriver skillnader i vad som förväntas av manliga och kvinnliga pedagoger och att han som ny inom yrket sågs vara mindre omsorgsfull och mer praktiskt än de kvinnliga pedagogerna. "Kanske att man får en bild av att vi är lite enklare. Att vi inte har lika mycket känslor. Att vi inte är lika bra på omsorg, en period får man höra hur man ska vara mot barnen. Att vi är mer praktiskt lagda, att vi inte har lika mjuka värden" (Magnus). Magnus redogör för det som genusforskningen belyser, att *genus* är socialt betingat, medan kön är det som skiljer oss i biologin. De skillnader som uppstår i mötet mellan kvinnor och män är socialt konstruerade, beroende av kultur och vilken tid vi befinner oss i. Det har gjort att det finns situationer som blivit könskodade för att vara manligt respektive kvinnligt. Magnus beskriver hur han upplever omsorgssituationerna som könskodade. Det finns också en socialt konstruerad föreställning som kan belysa att kvinnor har förkunskaper hur man tar hand om barn, som män inte förväntas ha (Fagerström och Nilson 2008).

I intervjuer har de socialt konstruerade skillnaderna mellan könen märkts genom att de manliga pedagogerna framhåvt att kvinnor anses vara mer omhändertagande och bära på mjuka värden medan männen är mer praktiskt lagda än kvinnorna. I förskolan finns det förväntningar som särskiljer könen från varandra, dessa förväntningar är uppbyggda i olika sociala sammanhang. Det skapar också traditionella föreställningar över vad männen respektive kvinnorna ska bidra med till verksamheten (Barlebo-Wennerberg 2010).

6:3 Kvinnligt och manligt

I studien framkom ett mönster över vilka egenskaper som kvinnliga och manliga pedagoger anses ha. Det gör att barnen särskiljer på kvinnliga och manliga beteenden genom att vända sig till pedagoger av olika kön beroende på vilket aktivitet de vill delta i. När barnen vill ha mer fysiska aktiviteter anser barnen att männen är de bäst lämpade egenskaperna. De kvinnliga pedagogerna blir däremot tillfrågade när barnen vill leka rollekar eller pyssla eftersom de anses vara mest lämpade för sådana typer av aktiviteter. Därför delas olika aktiviteter upp i kategorier om vad som är ”kvinnligt eller manligt”, trots att det finns flera pedagoger som går emot normerna när det gäller deras intressen.

Det David uttrycker är att barnen har olika typer av relationer till män och kvinnor eftersom de behandlar pedagogerna på olika sätt. David beskriver hur relationer och makt synliggörs på sin arbetsplats. Han uttryckte att barnen inte visade samma respekt för kvinnliga pedagoger som för manliga. Davids åsikt belyser maktskillnader som Gemzöe anser ligger till grund för att män och kvinnor behandlas olika. Hon beskriver att feminism bidrar till att belysa situationer där kvinnor missgynnas. De kvinnliga pedagogerna utesluts när barnen inte visar samma respekt för dem, men även när de inte blir tillfrågade att delta i fysiska aktiviteter trots att det kan finnas kvinnliga pedagoger som föredrar sådana aktiviteter framför omsorgssituationer (Gemzöe 2010).

Davids intervju kan kopplas till Hirdmans begrepp *kulturell överlagring* där de manliga pedagogerna framstår som den genusfigur som utför fysiska aktiviteter, medan de kvinnliga pedagogernas genusfigur går ut på att de är omsorgsfulla. David beskriver också att barnen förväntar sig olika saker av pedagogerna, det kan relateras till att kvinnorna inte anses kunna klara av de fysiska lekarna. Barnen verkar uttrycka en förväntan om att de kvinnliga

pedagogerna inte har ett naturligt intresse för fysiska lekar, medan de manliga pedagogerna har det. Det gör att genusfigurerna skapar begränsningar för de olika könen (Hirdman 2007).

Sen är det där med karriären också, den karriären man kan göra är att bli förskollärare. Män har en strävan att klättra i karriären. Statusen gör att män inte söker hit. (Anders)

Anders uttryck kan härledas till det som Gemzöe beskriver som *ekonomiska/ politiska sfären* innehåller uppdelningen mellan män och kvinnor i olika yrkeskategorier. De normer som kvinnliga yrken bär på gör att statusen på yrket sänks (Gemzöe 2010).

Män är mer praktiskt lagda. Jag spelade fotboll, bandy, legobygge och hinderbanor, det gjorde inte kvinnorna. Man ska lyfta barnens kompetenser och ta lärdom av misstagen. Men det är intressen som styr snarare än könen. (Christer)

Flera av männen som jag har intervjuat har talat om de omvårdande situationerna som viktiga vilket också framhövdes i en fråga som handlade om vad som är viktigast av lärande eller omsorg. De svarade att de vill prioritera omsorg men att läroplanen värderar lärandet högst, vilket överensstämmer med det som Havung har kommit fram till. I flera av intervjuerna betonade männen att de också anser att det är viktigt med närhet och kramar vilket annars är könsmärkt att tillhöra kvinnliga egenskaper. Det fanns också svar som antydde att de kvinnliga pedagogerna oftare ansågs utföra aktiviteter som är könsmärkta efter kvinnor såsom pyssel, bakning och skapande. Dessa aktiviteter deltog sällan män i (Havung 2005).

Utifrån det socialkonstruktivistiska synsättet kan man hävda att de olika sätten som pedagogerna lekte på är handlingar som ses som naturliga men som egentligen är skapta i olika sociala konstruktioner. Både de socialt skapade könen och förväntningar påverkar hur pedagogerna i intervjuerna bemöter barnen och kollegorna. Det gör att pedagogerna väljs eller utesluts i olika aktiviteter. De val som barnen gör har inflytande över vilken makt pedagogerna får i olika sammanhang till exempel får de manliga pedagogerna mer makt i fysiska aktiviteter (Barlebo-Wennerberg 2010).

6:4 Bemötandet av manliga pedagoger i förskola

Utifrån studien syfte och frågeställningar är det relevant att ta reda på hur män blir bemöta när de arbetar på förskolan.

Det var sällsynt att vara man. Jag har hört både och, att de är glada för att det finns en man. Sen har jag hört föräldrar som inte vill ha män på förskola. Som bara tycker att det är kvinnor som ska jobba med barn. Jo avundsjuka för den uppmärksamhet jag får som man. Jag upplever att i vissa situationer är de avundsjuka och det tycker jag är tråkigt. Det var väldigt många fördomar där jag jobbade förut. De berättade historier att männen inte skulle byta blöja. Precis som det var på åttiotalet. (Magnus)

Magnus framhäver en röd tråd som framkommit i flertalet av intervjuerna, det vill säga att det är sällsynt att det finns män på förskola och att det blir något speciellt när det börjar en manlig pedagog. Intervjuerna visar att det finns motsättningarna hos föräldrar som har en viss oro av män som arbetar på förskola. Det som också uttrycks är att skillnaden mellan manliga och kvinnliga pedagoger är stor. Magnus betonar gamla föreställningar som lever kvar än idag och att dessa ibland kan nervärdera männen som i det här fallet, att männen inte skulle byta blöja. Så det framkommer två helt olika sidor, som i vissa fall verkar krocka. Krocken sker i det här fallet i föräldrarnas olika förhållningssätt till manliga pedagoger.

Det finns ett tydligt mönster som liknar det som Havung belyser när hon diskuterar att manliga pedagoger ger sig in i en kvinnlig arena och därför får i uppgift att fylla tomrummet för avsaknaden av män. De får en dubbel roll genom att de dels ska vara förskollärare men också bryta upp traditionella könsroller genom att finnas där. Det finns också en oskriven regel som betonar vikten av att båda könen ska ha lika stort inflytande på arbetsplatsen. Jämförelsevis så kan man också se att det finns en konflikt mellan hur mycket inflytande man ska ha utifrån könen, det går att tolka som att det finns ett ”rättvisetänk” där båda pedagogerna vill ha lika stor möjlighet att bidra till verksamheten (Havung 2005).

Jag tyckte inte det förut, men när jag jobbat på olika ställen och bott på olika ställen så har jag märkt att det hänger ihop med kulturen, av klass och socialgrupp. De som har det väldigt bra i samhället kan könsrollerna vara tydliga, mer utsatta har tydliga roller, medan medelsvensson är lite mer flytande. Det är uppdelat vad kvinnor gör och vad män gör. Man kan känna sig lite extra

iakttagen ibland och det hänger ihop med oron i samhället. Från kollegor har de kört med en jargong, när män är förkylda är de så här. Att det blir en jargong för att jag kom in i rummet. (Anders)

Hedin förklarar att vi alla människor bär på en genusidentitet som skapas i alla olika sammanhang och påverkar hur vi betar oss. I genusidentiteten bildar man sin egen uppfattning av vad som är feminint eller maskulint. Man tillskriver sig egenskaper som man tolkar som feminina eller maskulina. I förskolan kan männen få en genusidentitet som innehåller föreställningar att de ska vara tuffare, mer fysiska eller ha andra egenskaper än kvinnorna. Det kan bidra till att männen håller in sina känslor i vissa situationer, eftersom de inte anses visa känslor utåt på samma sätt. Genusidentiteten bidrar också i det här fallet till att skapa olika roller på arbetsplatsen. Anders beskriver också en skillnad i hur tydliga rollerna är beroende på i vilka sociala grupper man befinner sig i, vilket kan ses som att genusidentiteten återskapas i praktiken, i de egenskaper som man sprider till omgivningen. Rollerna tycks förstärkas i olika situationer beroende i vilket social kontext de manliga pedagogerna befinner sig i. Förskolan är en social kontext som i vissa fall kan bidra till att förstärka skillnader mellan könen som har skapats med hjälp av den genusidentitet man erhållit sig (Hedin i Connell & Pearse 2015).

Gemzöe beskriver begreppet *familjesfär* som kan kopplas till det Anders säger, att det finns olika könsroller som är levande i barnens familjer. Hon menar också att kvinnor och män utför olika arbetsuppgifter i hemmet. Kvinnorna utför både städning, matlagning och omsorg av sina barn. Männen gör däremot inte det i samma utsträckning. Samtidigt som det finns skillnader i vem i familjen som tar ut föräldraledighet, där kvinnorna fortfarande tar ut en större del än männen. De olika arbetsuppgifterna som kvinnor och män utför i hemmet kan avspeglar sig på verksamheten i det avseendet att de manliga pedagogerna utför de uppgifter som de har i hemmet och undviker situationer där de känner sig obekväma. Den *ekonomiska/politiska sfären* kan kopplas till Anders beskrivning över hur han upplever delningen i samhället. I flera olika sociala grupper kan hans yrke uppfattas ha låg status eftersom kvinnor fortfarande i större utsträckning har yrken som innefattar omsorg (Gemzöe 2010).

Anders förklarar *kulturell överlagring* genom att nämna hur männen förväntas att ha ett visst beteende eftersom att de kvinnliga pedagogerna förändrar sin jargong när Anders kliver in i rummet. Anders beskrev sin upplevelse som att de kvinnliga pedagogerna använde sig av en

tuffare attityd genom att vara ironiska över det som upplevs vara ett typisk manligt beteende. Det exemplifieras genom kvinnornas sarkasm över hur män förväntas vara när de är förkylda (Hirdman 2007).

Det var väldigt lättjobbat. Man var extremt uppskattad av både barn, föräldrar och kollegor, vad man än gjorde. Första dagen satt jag bara på golvet och så kom alla barnen av sig själv. Socialt hade jag inget att hämta, jag gick alltid på promenad istället för att sitta i personalrummet. Jag kände mig malplacerad. Vi hade inga gemensamma intressen alls. (Christer)

När man ser det Christer säger utifrån ett socialkonstruktivistiskt perspektiv så skapas i ett socialt sammanhang skillnader om vilka egenskaper som inkluderas och exkluderas på en kvinnodominerad arbetsplats. De socialt konstruerade föreställningarna gör att det skapas en barriär i kommunikationen mellan manliga och kvinnliga pedagoger. Man förväntar sig inte att de olika könen kan ha delade intressen utan föreställer sig olikheter istället. De konstruerade föreställningarna kan i Christers fall skapa barriärer i hur kvinnliga och manliga kollegor ska finna gemensamma samtalsämnen som inte har med arbetet att göra och bidra till att arbetsrelationen påverkas. Den beskrivna exkluderingen i personalrummet gör att barriärerna mellan könen kvarstår, Christer nämner heller inte att de kvinnliga kollegorna ger uttryck av ett försök till integrerade raster (Barlebo- Wennerberg 2010).

6:5 Förhållningssätt beroende av kön

I intervjuerna framkom ett tema hur könen kan ha betydelse för hur man bemöter barnen och vilka aktiviteter som utförs.

Ramlar de då så tröstar jag och förklarar varför man måste vara försiktiga. Jag låter barnen testa. Vi hade en ribbstol, enda upp till taket, det var tvååringar som klättrade enda upp och hoppade ner på en tjock madrass. Ingen gjorde sig illa. Kvinnorna satt och pärlade med de lugnaste barnen. Vem som helst, kan göra vad som helst. Sen är man olika lämpad för olika grejer, det handlar inte om kön. (John)

Havung betonar just den där tvetydigheten som John beskriver. Att manliga pedagoger undviker att förknippas med kvinnliga beteenden och har behov av att behålla sin manlighet (Havung 2005).

Johns uttryck kan utifrån Havungs ses som att manlighet uttrycks i termer av att man ska våga och inte vara rädd för att låta barnen pröva. Det finns också uttryck för att han är omsorgsfull och tröstar barnen när de är ledsna. Johns åsikter kan sammankopplas med *socialisering* eftersom han står för ett beteende som omgivningen förväntar av honom genom att vara tillåtande gentemot barnen. Citatet antyder också att det finns en föreställning som gör att de manliga pedagogerna ska inta en hårdare attityd och inte visa känslor på samma sätt som de kvinnliga pedagogerna (a.a).

Johns citat visar det som Gemzöe hävdar, att män och kvinnor bidrar med olika beteenden som kommer fram vid olika tillfällen. I familjesfären finns det en förväntan att männen ska få barnen att skapa en starkare självkänsla genom att tåla mer, vilket Johns attityd visar. Det går också i linje med hur kvinnor framställs i den politiskt/ ekonomiska sfären. I det här fallet har de kvinnliga pedagogerna inte makt att ta plats i situationer som innehåller fysiska aktiviteter eftersom det anses vara en manlig norm att bidra med styrka och hårdhet. Jag tolkar det därför som att John menar att de kvinnliga pedagogerna väljer att delta i aktiviteter med lugna inslag eftersom det känns som en bekväm arena där de kvinnliga pedagogerna har mer makt (Gemzöe 2010).

Att vissa kvinnor lyfter upp barnen så fort de är kinkiga. Men jag sa att de skulle resa sig upp. Vissa pratar också med ljusare röst och lite barnsligt, det förstår jag inte alls. Det drar ner barnens intelligens. Kvinnorna var inte alls aktiva i såna typer av lekar (fotboll, springlekar osv.). De stod mest och hade översikt. Det var ibland när det var inne-lekar som de deltog. (Christer)

Christer beskriver ett problem som kan vara beroende av olika sociala kontexter. I det här fallet har det skapas en atmosfär på förskolan som gör att kvinnliga pedagoger utför vissa aktiviteter medan manliga pedagoger andra. Det finns också förväntningar som har byggts upp mellan kollegor att de kvinnliga pedagogerna ska utföra aktiviteterna på ett visst sätt. I det socialkonstruktivistiska synsättet hävdar man att könet är skapat i olika sociala sammanhang, vilket det verkar vara i det här fallet. Därför fortsätter pedagogerna att utföra aktiviteterna på samma sätt, utan att reflektera varför. Istället så blir beteendet en naturlig del i förskolan. Det blir ett ofreflekterat tillfälle som bidrar till att skapa ytterligare könsskillnader.

De kvinnliga och manliga pedagogerna bibehåller därför egenskaper som har skapats av omgivningen, samhället, en mängd normer och traditioner som lever kvar (Barlebo-Wennerberg 2010).

7:1 Diskussioner och slutsatser

I detta avsnitt kommer en diskussion om resultaten i relation till tidigare forskning att föras. För att undersöka hur manliga pedagoger anser att de blir bemötta av kollegor, barn och föräldrar. Jag har valt att dela in avsnittet i teman för att synliggöra de frågeställningar som ligger till grund för denna studie.

7:2 De manliga pedagogernas upplevelse av bemötandet i förskolan

En av frågeställningarna för denna studie berör hur de manliga pedagogerna upplever sig bli bemötta på förskolan. Nedan diskuterar jag det som framkommit i min analys av resultatet.

De manliga pedagogerna upplever att det finns förväntningar och fördomar om vad de manliga pedagogerna ska kunna, vilket gör att de män som inte ingår i normen blir ifrågasatta. Informanterna som jag har intervjuat har påpekat att det finns skillnader i hur manliga och kvinnliga pedagogers förhållningssätt är gentemot barnen, vilket också visar sig när pedagogerna leker med barnen. Det finns också olika förväntningar från barn och föräldrar, om vilka typer av aktiviteter som de manliga pedagogerna ska bidra med. Deras uppfattningar visar tvetydighet som antyder att de manliga pedagogerna utför aktiviteter efter sina intressen och kunskaper, medan de också problematiserar vad som förväntas av dem. Informanterna vill förmedla att deras arbetssätt är individuellt och personligt, istället för beroende av de genusstrukturer som finns i samhället. Deras uppfattningar går i linje med Birgerstams studie, som pekar på att kvinnliga och manliga pedagoger betonar en god relation till både barn, kollegor och föräldrar. De manliga pedagogerna utför däremot sina arbetsuppgifter på ett annat sätt än de kvinnliga gör. Istället för att prioritera samspel och relationer i aktiviteterna så använder de manliga pedagogerna sig av ett praktiskt tillvägagångssätt (Birgerstam mfl. 1997).

Flera av de manliga pedagogerna betonar att de förväntas kunna snickra, klara av tekniska saker och vara starka. Anders och Magnus åsikt är att de vid flera tillfällen får höra fördomar om att män inte klarar av att vara förkylda eller att byta blöja. Christer förklarar också att de kvinnliga kollegorna inte frågar om han vill pyssla, fast att det är något som han tycker är

roligt. Det som resultaten visar är detsamma som Jämställdhetsdelegationen kommit fram till vilket är att könen särskiljs från varandra. De intervjuade pedagogerna bemöts annorlunda mot kvinnliga, vilket kan jämföras med hur flickor och pojkar blir olika bemötta i deras studie. Det gör att det som Jämställdhetsdelegationen sett i förskolan speglar sig i hur de vuxna beter sig (Regeringen 2015).

I Anders fall finns det mönster som indikerar på att femininitet och maskulinitet inkluderas i könsrollerna. Enligt deras uppfattningar finns det uppdelningar om vad som är kvinnliga respektive manliga sysslor. Man kan också se att omgivningen påverkar hur pass trygg Anders känner sig i sin roll som pedagog. Han har skapat en negativ genusidentitet där maskulinitet innebär att männen saknar vissa egenskaper som efterfrågas på förskolorna. Istället väger han upp delar som uppskattas, och även anses vara typiskt manliga. Deras jargong förändrades också, när han kom in i rummet till en tuffare atmosfär vilket indikerar att männen behöver ett tuffare förhållningssätt än kvinnor. Men för mig har maskulinitet och femininitet inte handlat om något jag själv har skapat, utan snarare en uppdelning av könen som innefattat förväntningar på olika egenskaper jag bör ha. Genusidentitet kan lyfta problem samtidigt som det skulle kunna leda till ett överdrivet förhållningssätt åt något håll vilket jag anser sker i trender. Det som kan kopplas till genusidentiteten som innehåller de förväntade egenskaper som de kvinnliga kollegorna framhäver som tuffhet, samtidigt som det kan uppfattas som att männen utstrålar en skörhet i andra situationer. Detta beteende går emot normen om hur män ska bete sig (Connell och Pearse 2015).

7:3 De manliga pedagogernas uppfattningar

Anders betonade under den kvalitativa intervjun att dels lönen har en betydande del för att män inte söker sig till förskola, lönen är låg och han menar att det ibland krävs att man byter arbetsplats för att öka lönen.

Alla intervjupersonen uttrycker en underliggande rädsla om att bli misstänksamma att vara pedofiler, vilket påverkar deras arbetssätt gentemot barnen genom att de håller ett avstånd i omsorgssituationer som kräver närhet. Min analys av detta resultat är att rädslan för att manliga pedagoger ska få en misstanke på sig gör att yrket blir mindre attraktivt för män, vilket kan sammankopplas med Dennis Anderssons misstanke som t.om. ledde till rättegång. I hans fall blev han också av med arbetet. Dessa misstankar kan också bidra till att männen slutar arbeta på förskolan. När jag sökte på olika artiklar om ämnet, kom det upp en mängd

liknade fall som Dennis. Därför finns det en möjlighet att media bidrar till att lyfta fram en bild av manliga pedagoger i förskolan, men att det sällan skrivs om de positiva förebilderna som finns(DN 2015).

Anders hävdar också att förskolan inte är ett yrke där man kan klättra i karriärstegen som man kan göra inom många andra yrkeskategorier som gör att män möjligen inte väljer att göra karriär inom yrket. Min åsikt är att det kan ligga en viss sanning i det som Anders säger, men att liksom med kvinnor så finns det olika personligheter hos manliga pedagoger. Jag anser att intresse och det som man själv anser är viktigt påverkar om man har en strävan att klättra i karriärstegen. Om dessa faktorer är en del av varför män inte börjar arbeta i förskolan kan det behöva starta ett projekt liknade det som var i Belgien, när det utfördes annonser som lyfte fram det positiva i verksamheten och det ledde till att fler män började utbilda sig till förskollärare och barnskötare (Regeringen 2015).

Magnus poängterade att det finns en stor brist på utbildning på de förskolorna som han har arbetat på. Det gör att man i diskussioner hela tiden måste sänka ambitionsnivån eftersom utbildad personal inte har samma kunskaper som utbildad personal. Det skulle också kunna vara en av anledningarna till att så få män börjar arbeta på förskolan. Jag vill jämföra med det jag skrev i inledningen, det vill säga att de manliga pedagogerna som arbetar i förskolan oftast tillhör kategorin utbildade. Det kan säkert vara samma mönster bland kvinnor, att det finns ett flertal som inte är utbildade men att det inte blir lika märkbart eftersom majoriteten i förskolan, är kvinnor. Davids uttryck står i relation till det som Magnus säger, hans vänner ansåg istället att det inte behövs en utbildning för att arbeta med barn. Fördomarna kan sänka statusen på yrket.

Utifrån Havungs fallbeskrivningar har det framkommit att manliga pedagoger har en strävan att behålla sin manlighet samtidigt som de betonar omsorgssituationer. Vilket kan kopplas till att män har en rädsla för att bli mindre manliga om de arbetar på förskola. Jag tolkar det också som att flera män kan undvika yrket för att slippa höra människors fördomar (Havung 2005).

Männen som jag intervjuade beskrev att kvinnor har en överblick när barnen samtidigt som de är mer observerande deltagare än involverade i barnens lekar och projekt. Flertalet män använder sig av aktiviteter när de beskriver sitt förhållningssätt och bemötandet mot barnen.

Vilket går i linje med resultatet som Birgerstam kommit fram till. Ett av resultaten i deras studie är att de manliga pedagogerna använder sig av olika aktiviteter för att belysa vad som är viktigt i deras yrkesroll, medan kvinnliga pedagoger riktar in sig på relationer (Birgerstam mfl. 1997).

7:4 Manliga pedagogernas upplevelser om skillnader och likheter i förhållningssättet

I alla mina kvalitativa intervjuer har resultatet blivit detsamma vad det gäller könets betydelse. Det finns dels en åsikt kring att kvinnliga och manliga kollegor inte bemöter barnen olika utifrån könet, utan snarare att det beror på intressen och erfarenheter som man bär på. I jämförelse till det så har männen framfört att det finns skillnader i kvinnliga och manliga pedagogers förhållningssätt både bemötandet mot kollegor, barn och föräldrar. De två parallella åsikterna ligger nära varandra och krockar när de manliga pedagogerna ska beskriva skillnaderna.

Både David, Dan, Christer och Magnus uttrycker att de inte vill skilja på könen utan att man snarare ska förknippa skillnader med vilka erfarenheter man bär på och vilka intressen man har. Jag tolkar det som att de inte vill erkänna att dessa skillnader finns eller att de är osynliga eftersom samhället accepterar normerna som naturliga. Mina resultat påvisar att det finns genusstrukturer som gör att normer och föreställningar upprätthålls i alla olika delar i samhället, men att det blir tydligare i arenor där det är ett kön som är överrepresenterat. Resultatet går att koppla till det som forskningen som gjordes av jämställdhetsdelegationen som visar ojämlikhet mellan könen. Resultaten var i nivå med det som de manliga pedagogerna framhäver och det är att det finns ojämna fördelning av vilket handlingsutrymme man får utifrån om man är pojke och flicka. Pedagogerna har olika förhållningssätt beroende på om de är en man eller kvinna och vilket kön barnet är. Det gör att könsroller skapas och sprids till barnen redan i förskolan. Det som jag också kan uttyda i resultaten är att männen uttrycker att de tar mindre plats än de kvinnliga kollegorna och anpassar sig efter deras aktiviteter. I vissa fall verkar de kvinnliga kollegorna välja att överblicka aktiviteter istället för att vara involverade vilket gör att de manliga pedagogerna kompenserar för de kvinnliga pedagogernas brister, istället för att själva få välja hur de vill arbeta. De manliga pedagogerna uttrycker också en motsats till det forskningen visar, eftersom de upplever sig få ta mindre plats än de kvinnliga pedagogerna medan forskningen istället visade att pojkarna fick ta mer plats på förskolan (Regeringen 2015).

Det som jag är kritisk mot i resultaten som forskningen visar är att jag inte kan se hur de har arbetat med de svårigheter som forskningen visar. Skillnader utifrån könen kvarstår både på förskolan och i skolan, men det tillsätts inga åtgärder. Hur ska normer, föreställningar och fördomar försvinna eller ändras när man inte arbetar med de aktivt? (Regeringen 2015).

Jag anser också att vi bryter mot vad som står i läroplanen, där vi dels ska motverka traditionella könsroller samtidigt som barnen ska behandlas lika oavsett kön. Jag kan inte förstå hur dessa traditionella könsroller ska motverkas när det främst finns kvinnor inom yrkeskategorin. Det går heller inte att utmana normer, föreställningar och fördomar när pedagogerna fortsätter att falla tillbaka i de traditionella könsrollerna och inte ifrågasätter de, därför fortsätter de att vara levande, vilket min studie har visat.

Förskolorna behöver också arbeta aktivt med systematiskt kvalitetsarbete utifrån *genus*. Det första steget kan vara att analysera sig själv i sin yrkesroll och därefter gemensamt reflektera om resultatet i arbetslaget. Jag anser också att det krävs ett politiskt och samhällsligt arbete för *genus* och jämställdhet för att förändra hur förskolan ser ut idag. Förskolan behöver framställas i positiv bemärkelse och få en högre ställning i samhället för att fler män ska lockas att söka sig till yrket.

Resultaten i min studie pekar på att verksamheten är uppbyggd på sociala konstruktioner och *genus* vilket skapar en exkluderande atmosfär för de manliga pedagogerna som jag intervjuat. Det gör att könsrollerna förstärks i linje med de accepterande konstruktioner som är levande i verksamheten, vilket socialkonstruktivism belyser (Barlebo-Wennerberg 2010).

7:5 Diskussion om metodval

Jag valde att utföra kvalitativa intervjuer i syfte att undersöka manliga pedagogers uppfattning av hur de blir bemötta på sin arbetsplats. Jag ville också ta reda på vilka faktorer som kan påverka att yrket inte lockar männen, men också hur vi ser på könsroller och hur det påverkar pedagogers förhållningssätt och bemötande av barn, kollegor och föräldrar. Den kvalitativa metoden gav de manliga pedagoger möjlighet att uttrycka sin åsikt utan att intervjun var allt för styrd. Det intervjuade hade möjlighet att styra hur intervjun blev och de kunde ta upp viktiga ämnen med anknytning till temat i uppsatsen. Jag använde följdfrågor när jag märkte

att det var något som intresserade intervjupersonerna extra mycket. Det ledde till att intervjun blev och svaren har blivit uttömmande. Jag anser att jag har lyckas sammanställa forskningsmaterial så att det har fungerat att analysera både med teori och med forskning. Risken men studien är att frågorna och mitt förhållningssätt till de intervjuades svar kan påverka på vilket sätt de svarar. Nu när jag kunnat fördjupa mig i mitt problemområde har jag insett att det behövs mer forskning och att ämnet behöver lyftas i högre distanser, men också arbetas med dagligen på alla förskolor.

För att få en djupare kunskap så hade jag kunnat använda observationer i syfte att undersöka verksamheten, studera *genus* och jämställdhet i förskolan. Om jag hade använt observationer för att undersöka hur männen arbetar så anser jag att andra resultat hade kunnat uppnås. Samtidigt som man hade kunnat undersöka samarbetet mellan manliga och kvinnliga pedagoger i observationerna. När jag använder flera olika undersökningsmetoder anser jag att resultatet blir generaliserbart till en större population. Jag hade kunnat undersöka ett större område av förskolor för att belysa om det finns olikheter beroende på var man arbetar. Det hade troligtvis blivit ett annat resultat om de manliga pedagogerna varit fler och haft olika ålderskategorier. När det finns män med flera olika typer av erfarenheter kan olikheterna eller likheterna bli tydligare eftersom erfarenheterna sträcker sig över en längre period och från olika tidpunkter i förskolans uppbyggnad.

7:6 Förslag på vidare forskning

Det finns en mängd forskning som belyser jämlikhet och genus. Men jag anser att det finns brister när det gäller att belysa männens synvinkel av förskolans verksamhet. Eftersom forskningen enligt mig är ensidig, skapas brister eftersom en sida av verksamheten får ta störst utrymme. Mina intervjusvar visade på en brist genom att männen i vissa situationer kände sig exkluderade. Därför behövs forskning som framhäver bakgrunden till den låga andelen män som arbetar på förskolorna. Jag anser att mer forskning om ämnet kan leda till att fler män lockas till förskolorna.

Ett annat forskningsområde kan rikta in sig på att undersöka om förskolan har en viss kultur där normer, föreställningar och fördomar inryms. Finns det vissa personligheter som är accepterade inom förskolan? Behöver man ha vissa egenskaper för att arbeta med barn? Är det en viss typ av män som arbetar inom förskolan?

Jag anser att man kan göra en studie som är heltäckande genom att tillföra både föräldrars, kvinnliga kollegor och barns syn på innebörden av *genus*. När intervjuer och observationer tillförs i studien blir den mer heltäckande. Samtidigt som tre förskolor kan väljas ut och studeras under en längre tid för att se om resultaten är jämförbara, finns det likheter och skillnader? Behöver det tillföras nytt material i befintlig forskning?

Politikerna bör göra en uppföljning av deras projekt som utfördes av *Jämställdhetsdelegationen* och tillsätta ett åtgärdsprogram men förslag på hur verksamheten bör utformas för att sträva mot jämlikhet. Jag vill se en förskola som i framtiden motverkar könsroller, som ger båda könen samma möjligheter till utrymme och utveckling.

Det behövs forskning som belyser pedofili och påverkar medias smala bild av pedofiler i förskolan. Mina resultat går i den linjen, men jag valde utifrån mina forskningsfrågor bort detta perspektiv, däremot så gör det inte forskningen mindre viktig.

7:7 Mina avslutande tankar om uppsatsen

Mina slutsatser i uppsatsen är att *genus* är något som aldrig kommer att bli inaktuellt. Det behövs arbete på daglig basis för att motverka fördomar och föreställningar som finns om kön. De manliga pedagogerna möts av motgångar som kan påverka att de inte vill arbeta på förskolan. Det finns alltid en misstanke om felaktiga anklagelser i bakhuvudet på de manliga pedagogerna samtidigt som olikheterna mellan könen, skapar en distans i samarbetet. Jag tolkar det som att männen inte har samma möjlighet att påverka hur verksamheten är eftersom de kvinnliga normerna dominerar. Det finns flera män som har uttryckt att de känner sig exkluderade i vissa situationer som till exempel i personalrummet när det blir en viss jargong när männen är där, samtidigt som att intressen och synsätt kan påverka att det finns få gemensamma samtalsämnen.

När det finns föreställningar om att männen förväntas kunna vissa saker och det inte efterlevs, kan det skapa konflikter som försvårar samarbetet. Istället för att lyfta könen så bör man lyfta kompetenser. Arbetsuppgifterna bör delas upp utifrån kompetenser istället för kön, samtidigt som man ska ha möjlighet att utveckla sina svagheter. Det finns många barriärer att övervinna både samhälleligt och i verksamheten för att könsskillnader ska minska och att man ska sluta

ha ett förhållningssätt utifrån olikheter. De biologiska skillnaderna mellan kvinnor och män går aldrig att förändra, däremot behöver vi sluta använda oss av förnekelse i avseende att försvara beteenden och rådande normer i samhället. Det går heller inte att ta bort intressen och egenskaper som barnen har. Vi bör motverka de traditionella könsrollerna genom att reflektera och synliggöra dessa hos oss själva. Kan jag förändra mitt eget beteende för att göra skillnad? För varje person som bidrar, kan det slutligen skapa en förändring i samhället.

Vi behöver också arbeta för att belysa förskolan från en positiv synvinkel och lyfta förskolans ställning i samhället. När fördomar om yrket förändras, kan det bidra till att fler män lockas att börja arbeta på förskolorna. Däremot så behövs också en förändrad attityd från kvinnorna i bemötandet mot männen, att man ser fördelar med att båda könen finns representerade på förskolan. Då blir det dagliga arbetet lättare och atmosfären på förskolan blir positiv.

Litteratur

Elektroniska källor

DN (2015). *Jag var dömd i omgivningens ögon*. <http://www.dn.se/nyheter/sverige/jag-var-domd-i-omgivningens-ogon/> [2017-02-05]

Nationalencyklopedin(2017).*Norm*.<http://www.ne.se/till.biblextern.sh.se/s%C3%B6k/?t=uppslagsverk&q=norm> [2017-02-25]

Nordiskt samarbete (u.å). *Utbildning på lika villkor*. <http://www.norden.org/sv/tema/tidigare-teman/tema-2014/nordisk-samarbejde-om-ligestilling-i-40-aar/norden-2013-en-jaemstaellhdetsresa/utbildning-paa-lika-villkor> [2017-02-05]

Regeringen (2015) *Jämställd förskola-om betydelsen av jämställdhet och genus i förskolans pedagogiska arbete*.
<http://www.regeringen.se/49b71d/contentassets/c1c17b2298f8467ebab019c9aafe3f0e/jamstall-d-forskola---om-betydelsen-av-jamstalldhet-och-genus-i-forskolans-pedagogiska-arbete-sou-200675> [2017-02-05]

Skolverket (2016). *PM-Barn och personal i förskola hösten 2015*.
<http://www.skolverket.se/publikationer?id=3638> [2017-02-05]

Tryckta källor

Birgerstam, Pirjo (1997). *Kvinnligt och manligt i förskolan*. Lund: Studentlitteratur.

Connell, Raewyn och Pearse, Rebecca (2015). *Om genus*. Tredje upplagan. Bokförlaget Daidalos Ab.

Elvin-Nowak, Ylva och Thomsson, Heléne (2003). *Att göra kön. Om vårt våldsamma behov av att vara kvinnor och män*. Fjärde tryckningen. Albert Bonniers förlag AB, Stockholm

Fagerström, Linda och Nilson, Maria (2008). *Genus, medier och masskultur*. Gleerups förlag, Stockholm.

Gemzöe, Lena (2010). *Feminism*. Första upplagan, sjunde tryckning. Bilda förlag, Stockholm.

Havung, Marianne (2005). *Möjligen är det så att man är lite exklusiv. Mannen i den kvinnliga förskolan i : Manlighet i fokus. En bok om manliga pedagoger, pojkar, och maskulinitetsskapande i förskola och skola*. Baagoe Nielsen, Steen & Nordberg, Marie (2005). 1: a uppl. Stockholm: Liber.

Hirdman, Yvonne (2007). *Gösta och genusordningen. Feministiska betraktelser*. Ordfront, Stockholm.

Hirdman, Yvonne (1990) i *Manlighet i fokus. En bok om manliga pedagoger, pojkar, och maskulinitetsskapande i förskola och skola*. Baagoe Nielsen, Steen & Nordberg, Marie (2005). 1: a uppl. Stockholm: Liber.

Läroplan för förskolan Lpfö 98 [Elektronisk resurs]. [Ny, rev. uppl.] (2016). Stockholm: Skolverket

Tillgänglig på Internet: <http://www.skolverket.se/publikationer?id=2442>

Wenneberg, Søren Barlebo (2010). *Socialkonstruktivism: positioner, problem och perspektiv*. 2. uppl. Malmö: Liber

Otryckta källor

Intervju med Magnus 7/10, kl.09.00

Intervju med Anders 7/10, kl. 15.30

Intervju med David 13/10, kl.17.00

Intervju med John 17/10, kl.16.00

Intervju med Christer 19/10, kl.18.00

Intervju med Dan 25/10, kl.16.15

Bilaga: 1

Intervjuguide

Tema: intresset för förskola

Hur gammal är du?

Vad var det som gjorde att du ville börja som förskollärare/ barnskötare?

Hur länge har du arbetat på förskola?

Vad är roligast med ditt jobb? Vad är mindre roligt?

Vilka föreställningar hade du om att vara förskollärare/barnskötare innan du började arbeta där? Har dessa förändras med tiden? Hur kommer det sig?

Tema: normer

Hur är det att arbeta som man inom förskolan?

Har du blivit annorlunda bemött från kollegor, barn och föräldrar för att du är man? Ge gärna exempel. Berätta om en situation när du blivit annorlunda bemött?

Vilka normer samhällsliga normer finns kring män i förskola, enligt dig?

Tror du att barnen uppfattar män som är förskollärare, respektive kvinnor som är förskollärare olika? Ge gärna exempel!

Tema: förhållningssätt och lärande

Hur anser du att barn, kollegor och föräldrar ska bli bemötta enligt dig?

Vad säger likabehandlingsplanen bemötande av varandra på förskolan?

Tycker du att män och kvinnors förhållningssätt mot barnen är olika? Hur? Kan du ge ett exempel när män och kvinnors förhållningssätt var olika? Om de är olika, varför tror du att dem är olika?

Vad kan du lära dig av barnen?

Vilka saker värderar du mest av omsorg eller lärande? Är de lika viktiga? Varför?

På vilket sätt tror du att det gagnar lärandet att det är blandade kön på en arbetsplats? Kan du beskriva en situation när det kollegiala lärandet mellan män och kvinnor var särskilt tydligt?

Är det viktigt att det finns både män och kvinnor som arbetar inom förskolan? Varför?

Har män och kvinnor samma syn på lärande?

Har du arbetat på en arbetsplats med bara kvinnor? Hur blev du bemött?

Sammanfatta intervjun och fråga om intervjupersonen vill lägga till något?

Bilaga :2

Värmdö 160929

Hej alla chefer och pedagoger på förskolan!

Jag är student på det erfarenhetsbaserade förskolläraryrket vid Södertörns högskola. Denna sista termin på utbildningen skriver jag ett examensarbete som omfattar en mindre undersökning som är relevant för förskolans praktik och mitt kommande yrke som förskollärare. Studien kommer att handla om manliga förskolelärares syn på sitt förhållningssätt och de förväntningar som de möter från kollegor, barn och föräldrar och att studien kan bidra till en diskussion kring vilka faktorer som gör att det inte finns fler män i förskolan.

Jag kommer att ta reda på din uppfattning av verksamheten och vad du tror påverkar anledningen till att få män väljer förskolan som arbetsplats. Jag kommer att relatera till tidigare genusforskning och vetenskapliga artiklar i syfte att ta reda på faktorerna. Syftet är att lyfta fram männens syn och status inom förskolan. Då det finns lite forskning kring ämnet så är ditt svar värdefullt.

För att samla in material till studien skulle jag gärna vilja besöka din verksamhet på förbestämt datum. Jag skulle då vilja intervjua dig och använda mig av ljudinspelning. Jag kommer också att komplettera med viktiga anteckningar.

Genomförandet av uppsatsen är reglerat av etiska riktlinjer som rör tystnadsplikt och anonymisering. Detta betyder att barnets, familjens, personalens och förskolans identitet inte får avslöjas. Det insamlade materialet avidentifieras och inga register med personuppgifter kommer att upprättas. Materialet kommer inte att användas i något annat sammanhang utan bara i det egna analysarbetet. Den färdiga uppsatsen kommer sedan att publiceras digitalt genom publikationsdatabasen DiVA.

Med detta brev vill jag be om ditt medgivande för ditt deltagande i studien. All medverkan i studien är frivilligt och kan avbrytas när som helst, även efter att materialinsamlingen har påbörjats. Ditt namn och förskola kommer att vara anonyma så att ingen kan lista ut vem ni är eller var ni arbetar. Det ska bli kul att höra just ditt svar! Vi syns!

Kontakta gärna mig eller min handledare för ytterligare information!

Vänliga hälsningar,
Sofia Fröling

Sofia Fröling
Epost: sofia01.froling@student.sh.se

Thomas Backlund, handledare
Södertörns högskola
Epost: thomas.backlund@sh.se

